

RAPPORT 2014/2015

Ervaringen, trends en aanbevelingen

Voorwoord	2	Middelbaar beroepsonderwijs en VAVO	10
.....		.....	
Algemeen	3	Thuiszitters	11
.....		.....	
Primair onderwijs	7	Passend onderwijs: ervaringen eerste jaar	12
.....		.....	
Voortgezet onderwijs	8	Toekomstvisie en vooruitblik	14
.....		.....	
Speciaal onderwijs	9	Aanbevelingen	15
.....		.....	

VOORWOORD

Onderwijsconsulenten staan voor het recht van ieder kind op thuisnabij onderwijs en onderwijs dat op haar of zijn behoeftes is afgestemd. Meestal gaat dat goed en zorgen scholen en ouders er samen voor dat een kind het onderwijs krijgt dat nodig is. Te vaak nog zijn er problemen en zit een leerling niet op een goede plek of is er geen goede plek beschikbaar. Onderwijsconsulenten begeleiden dan ouders en scholen bij het vinden van het meest geschikte onderwijs, altijd vanuit het recht van een kind op goed onderwijs. Dit Rapport 2014/2015 beschrijft de ervaringen, trends en aanbevelingen van de onderwijsconsulenten. Goede voorbeelden én leerpunten voor de toekomst.

De onderwijsconsulenten hebben in 2014/2015 iets minder casussen behandeld ten opzichte van 2013/2014. De casussen vragen wel meer tijd. Dit komt mede doordat de casussen steeds ingewikkelder en complexer worden en passend onderwijs een regionale aanpak en mogelijkheden betekent. Dat vraagt van onderwijsconsulenten specifieke kennis en ervaringen binnen de 152 samenwerkingsverbanden. Naast de school is nu ook veelal het samenwerkingsverband een partij waarmee de onderwijsconsulent in gesprek gaat. Nieuwe mogelijkheden worden gezamenlijk bekeken en onderzocht. Ook de komende tijd wordt daarin samen verder geïnvesteerd. Specifieke aandacht is er voor de situaties waarbij zorg voorwaardelijk is om onderwijs te kunnen volgen. De wijzigingen in de verschillende wetgevingen op dit gebied zorgen voor de nodige onduidelijkheid en problemen. Sinds 1 augustus 2015 zijn hiervoor onderwijszorgconsulenten beschikbaar om ook voor deze leerlingen het onderwijs goed te organiseren en ouders en scholen in deze combinatie te ondersteunen.

De onderwijsconsulenten, het bureau en de directeur zijn voorlopig nog onmisbaar. Steeds zetten ze zich in om samen voor ieder kind de juiste onderwijsplek te zoeken. Hartelijk dank daarvoor!

Marieke Boon-Mens

Voorzitter bestuur SOSO, Onderwijsconsulenten

ALGEMEEN

De organisatie Onderwijsconsulenten bestaat in het schooljaar 2014/2015 uit 35 onderwijsconsulenten en 6 bureamedewerkers (waaronder de directeur). De onderwijsconsulenten werken verspreid door heel Nederland en worden door een intake medewerker gekoppeld aan een aangemelde leerling op basis van geografische ligging en expertise. De bureamedewerkers werken op het kantoor in Den Haag en zijn het eerste aanspreekpunt voor betrokkenen die bellen of mailen met een vraag of een verzoek om hulp.

Op 1 augustus 2014 is de Wet Passend onderwijs in werking getreden. Bureau Onderwijsconsulenten heeft het schooljaar 2014/2015 gebruikt om problematiek te inventariseren en criteria voor aanname van casussen op te stellen. De Onderwijsconsulenten zijn een tweedelijnsvoorziening, school en het samenwerkingsverband zijn de eerste lijn. In de praktijk betekent dit dat een onderwijsconsulent kan worden ingeschakeld als ouders, school en het samenwerkingsverband er samen niet uitkomen.

De gesprekken die bureamedewerkers met ouders en instanties hebben gevoerd duurden langer. Dit heeft te maken met het feit dat een groot deel van de ouders (en diverse instanties) niet op de hoogte is van het bestaan en het takenpakket van het samenwerkingsverband. Tevens is de problematiek complexer geworden aangezien er meer partijen betrokken zijn.

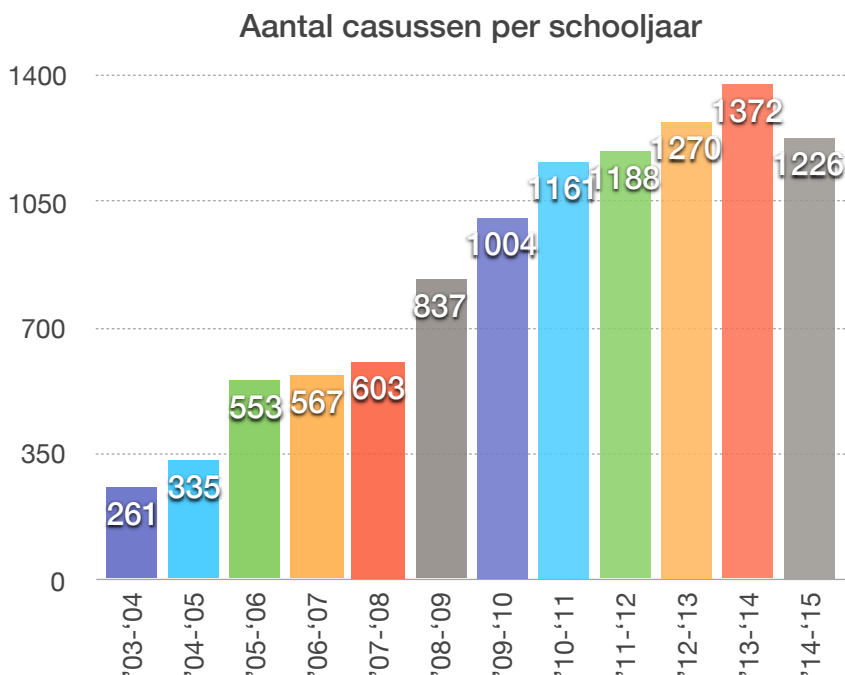
Naast intakegesprekken hebben de bureamedewerkers diverse taken, waaronder het geven van (kort) telefonisch advies, het verwerken van administratie rondom een casus en het beantwoorden van vragen.

De onderwijsconsulenten en bureamedewerkers vallen onder de Stichting Ondersteuning Scholen en Ouders (SOSO). SOSO heeft een algemeen bestuur bestaande uit 7 bestuursleden die allen zijn voorgedragen door één van de betrokken sector- of ouderorganisaties. Het bestuur ontwikkelt beleid en adviseert de directie. Voor de actuele samenstelling van het bestuur kijkt u op [onze website](#).

Aantal casussen

In het schooljaar 2014/2015 hebben de onderwijsconsulenten 1226 casussen in behandeling gehad, dit is een afname van 10,6% ten opzichte van vorig jaar. De afname van het aantal casussen heeft te maken met de veranderde toelatingscriteria door de komst van Passend onderwijs. Ouders en scholen dienen, vóórdat zij een onderwijsconsulent inschakelen, eerst contact met het samenwerkingsverband te hebben gehad. Als school, samenwerkingsverband en ouders er vervolgens niet uitkomen kan een onderwijsconsulent worden ingezet. De 1226 casussen die hierboven werden genoemd betreffen casussen die zijn doorgezet naar een onderwijsconsulent. Dit is ongeveer éénderde van het totale aantal intakegesprekken dat door de bureamedewerkers werd gevoerd. Ongeveer tweederde van de intakegesprekken heeft geresulteerd in een doorverwijzing naar het samenwerkingsverband of een andere instantie.

Schooljaar	Aantal casussen	Groei in %
2003-2004	261	
2004-2005	335	28%
2005-2006	553	65%
2006-2007	567	3%
2007-2008	603	6%
2008-2009	837	39%
2009-2010	1004	20%
2010-2011	1161	16%
2011-2012	1188	2%
2012-2013	1270	7%
2013-2014	1372	8%
2014-2015	1226	-10,5%

Afgebroken casussen

Van de 1226 casussen die in dit schooljaar werden aangemeld zijn er 19 voortijdig afgebroken. Redenen om een casus voortijdig af te breken zijn voornamelijk:

- het probleem is, voordat de onderwijsconsulent goed en wel betrokken is, toch opgelost, waarmee de betrokkenheid van de onderwijsconsulent overbodig is geworden;
- ouders trekken hun toestemming terug en willen niet verder met de onderwijsconsulent.

Doorloop casuïstiek

Leerlingen worden gedurende het gehele schooljaar bij de Onderwijsconsulenten aangemeld. Daardoor kunnen niet alle casussen binnen hetzelfde schooljaar worden

afgerond, zeker wanneer het casussen betreft die tegen het einde van het schooljaar worden aangemeld (bijvoorbeeld in de zomervakantie). 398 casussen die werden aangemeld in 2014/2015 waren aan het eind van het schooljaar nog in behandeling bij een onderwijsconsulent. De overige casussen zijn (op de afgebroken casussen na) afgesloten met een advies. Opvallend is dat er gemiddeld meer tijd nodig is geweest om tot een advies te komen. De reden hiervoor is dat de problematiek complexer is en er door Passend onderwijs meer partijen betrokken zijn.

Heropeningen

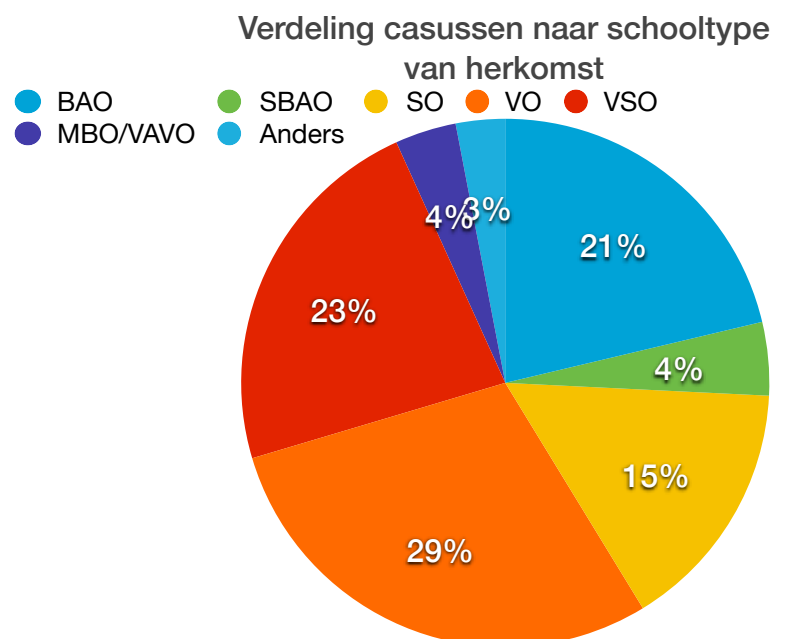
In sommige gevallen wordt na afsluiting van de casus in een later stadium opnieuw de hulp van een onderwijsconsulent gevraagd. In dit schooljaar zijn er 172 heropeningen geweest. Dat is 14% van het totale aantal casussen. Van deze 172 leerlingen zaten er op het moment van aanmelden 21 thuis. In veruit de meeste gevallen wordt om een heropening gevraagd omdat de leerling in een latere fase wederom vastloopt. Zo is er bijvoorbeeld bemiddeling geweest in de periode dat de leerling in het primair onderwijs zat en loopt hij/zij wederom vast in het voortgezet onderwijs. Andere redenen voor een heropening zijn het niet nakomen van de gemaakte afspraken door betrokken partijen, het feit dat ouders het niet eens zijn met de gerealiseerde oplossing en veranderde omstandigheden waardoor het advies in een later stadium niet meer passend is en er naar een nieuwe oplossing gezocht moet worden.

Schoolgaand of thuiszitter?

Van alle casussen waren 716 leerlingen (58%) ten tijde van de aanmelding schoolgaand en 510 leerlingen zaten thuis (42%). De 716 leerlingen in de categorie 'schoolgaand' betreffen leerlingen die nog met enige regelmaat naar school gingen ten tijde van de aanmelding. In een deel van de gevallen zaten zij echter wel voor een gedeelte van de tijd thuis (bijvoorbeeld de helft van de week school, de helft van de week thuis). Voor de categorie thuiszitters geldt dat zij volledig thuiszaten op het moment van de aanmelding. In het hoofdstuk over thuiszitters wordt deze groep nader omschreven.

Primair, voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs

Meer dan tweederde van de casussen betreft een leerling in de leeftijd van het voortgezet onderwijs (geboortjaar 2001 of ouder): 826 leerlingen (67%). In de leeftijd van het basisonderwijs gaat het om 400 leerlingen (33%) (geboortjaar 2011 tot en met 2002). Bovenstaande verdeling is gebaseerd op de leeftijd (geboortjaar) van de leerling. Wanneer we kijken naar het daadwerkelijke onderwijstype van herkomst bij de aanmelding, dan zien we het volgende: 52% betreft leerlingen uit het voortgezet onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs, 42% van de leerlingen is afkomstig van regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. 4% van de leerlingen is afkomstig uit het middelbaar beroepsonderwijs. Van 2% van de casussen is er geen school van herkomst

(bijvoorbeeld wanneer de leerling een ontheffing heeft of voor het eerst naar school gaat) of is het schooltype van herkomst bij de aanmelding onbekend (bijvoorbeeld bij een leerling vanuit het buitenland). In dit rapport gaan we in aparte hoofdstukken nader in op de cijfers van respectievelijk primair, voortgezet en speciaal (voortgezet) onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Follow up

In het kader van kwaliteitszorg en reflectie op de werkzaamheden van het bureau en de onderwijsconsulenten zijn ook in schooljaar 2014/2015 betrokken ouders en schoolfunctionarissen gevraagd naar hun ervaringen met de onderwijsconsulenten en het bureau. Via email wordt de aanmelder van een casus een half jaar na het afsluiten van die casus middels een korte enquête gevraagd naar de betrokkenheid van het bureau en de individuele onderwijsconsulent. De resultaten komen hieronder aan de orde. Ook het komende schooljaar zullen wij scholen en ouders vragen naar hun ervaringen met onze organisatie.

178 mensen hebben onze follow-up enquête ingevuld. 85% betrof een ouder, 15% was een medewerker van een school.

Op afgebroken casussen na worden alle casussen afgesloten met een advies. Wij wilden graag weten of de inzet van de onderwijsconsulent volgens betrokkenen ook resultaat heeft gehad. 74% van de respondenten gaven aan dat de inzet van de onderwijsconsulent volgens hen resultaat heeft gehad. 26% heeft aangegeven dat de inzet van de onderwijsconsulent geen resultaat heeft gehad. Dit kan meerdere oorzaken hebben. In sommige gevallen blijkt dat betrokkenen vooraf een heel ander beeld hebben van wat de onderwijsconsulent voor hen kan betekenen. Ook zijn sommige leerlingen aangewezen op dagbesteding, waardoor onderwijs (nog) niet aan de orde kan komen. Daarnaast komt het met enige regelmaat voor dat scholen het advies van de onderwijsconsulent niet opvolgen waardoor er voor het kind op dat moment nog altijd geen bevredigende oplossing is.

Men is tevens gevraagd het resultaat van de betrokkenheid van de onderwijsconsulent te waarderen. 76% van de respondenten beoordeelt het resultaat als goed of zeer goed. 8% waardeert het resultaat als voldoende, 11% als onvoldoende. 5% heeft neutraal geantwoord. Los van het resultaat zijn respondenten (zeer) positief over de inzet van de onderwijsconsulent. 84% van de respondenten beoordeelt deze als voldoende, goed of zeer goed.

Tenslotte is een groot deel (68%) van de respondenten ook (zeer) tevreden over de inzet van en communicatie met het bureau. Sommige respondenten hebben geen contact met het bureau gehad, wat het relatief hoge aantal neutrale antwoorden (24%) op deze vraag zou kunnen verklaren.

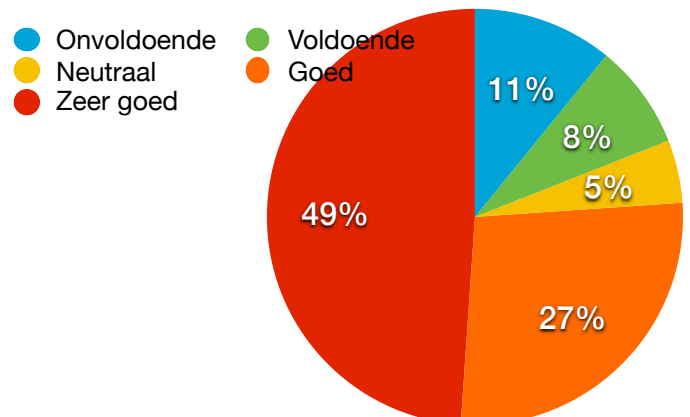
“Dankzij de onderwijsconsulent is er een passende school voor de leerling gevonden en is de leerling geplaatst.”

- MEDEWERKER VAN EEN SCHOOL

“De onderwijsconsulent heeft deuren geopend en echt naar ons geluisterd.”

- OUDER

Hoe waardeert u de inzet van de onderwijsconsulent?

PRIMAIR ONDERWIJS

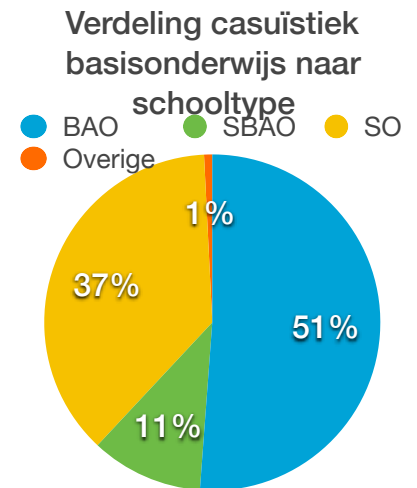
Het aandeel leerlingen dat afkomstig is vanuit het primair onderwijs laat al jaren een geleidelijke toename zien. Ondanks het feit dat het totale aantal casussen in het schooljaar 2014/2015 is afgenomen met meer dan 10%, is het aantal casussen binnen het primair onderwijs gestegen. Dit jaar zijn 510 leerlingen bij de onderwijsconsulenten aangemeld die afkomstig zijn uit het primair onderwijs. Vorig schooljaar waren dit er 501. Het aandeel casussen vanuit het primair onderwijs is daarmee toegenomen van 36% van het totale aantal casussen in 2013/2014 naar 42% in 2014/2015.

De onderverdeling in schoolsoorten binnen het primair onderwijs is als volgt: 261 leerlingen uit het reguliere basisonderwijs, 55 uit het speciaal basisonderwijs (sba) en 190 uit het speciaal onderwijs. De overige 4 leerlingen waren afkomstig uit particulier basisonderwijs. Het totale aandeel leerlingen afkomstig vanuit het primair onderwijs komt daarmee op 42% van alle casussen die zijn aangemeld bij de onderwijsconsulenten. In het schooljaar 2013/2014 was dat 36%.

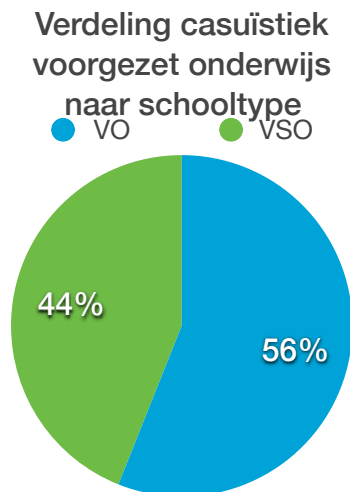
In dit hoofdstuk worden alleen de leerlingen uit regulier basisonderwijs en speciaal basisonderwijs nader besproken (316 leerlingen in totaal). De leerlingen van speciaal onderwijs worden besproken in een aparte hoofdstuk over speciaal onderwijs (samen met voortgezet speciaal onderwijs).

Van de 316 leerlingen uit regulier en speciaal basisonderwijs waren er 85 thuiszitters (27% van alle in behandeling genomen leerlingen afkomstig uit het basisonderwijs), waarvan 73 afkomstig uit regulier basisonderwijs (86% van alle aangemelde leerlingen uit regulier basisonderwijs) en 12 uit speciaal basisonderwijs (14% van alle aangemelde leerlingen uit speciaal basisonderwijs). De overige leerlingen gingen (al dan niet gedeeltelijk) naar school.

De voornaamste hulpvragen in het basisonderwijs waren: een plaatsingsprobleem, advies passend onderwijs en een (dreigende) schorsing/verwijdering.

VOORTGEZET ONDERWIJS

637 leerlingen die werden aangemeld bij de onderwijsconsulenten zijn afkomstig uit het voortgezet onderwijs¹, waarvan 280 uit voortgezet speciaal onderwijs. De overige 357 leerlingen zijn afkomstig uit het regulier voortgezet onderwijs.

Van de 357 leerlingen die afkomstig waren uit het voortgezet onderwijs was 53% thuiszitter (189 leerlingen) bij het moment van aanmelden bij de onderwijsconsulenten, 47% was (al dan niet gedeeltelijk) schoolgaand (168 leerlingen).

De hulpvraag is onder te verdelen in: een plaatsingsprobleem, advies passend onderwijs of een (dreigende) schorsing of verwijdering.

In het regulier VO is plaatsing dikwijls lastig omdat de zorgstructuur onvoldoende aansluit bij leerlingen met een forse ondersteuningsbehoefte. Zij zijn aangewezen op het VSO, dat echter lang niet altijd het niveau aanbiedt dat deze leerlingen cognitief aankunnen. Het VSO biedt vaak geen onderwijs aan hoger dan VMBO-TL. Er lijkt zodoende nog een gat te zitten tussen regulier en speciaal voortgezet onderwijs waar het gaat om het organiseren van de juiste begeleiding/ondersteuning en het bieden van onderwijs op het niveau dat aansluit bij de cognitieve vermogens van de jongere.

De onderwijsconsulenten komen ook veel goede voorbeelden tegen. Scholen die bereidheid tonen, meedenken en alles op alles zetten om een leerling 'binnenboord' te houden. Vanuit scholen is er dikwijls waardering voor de betrokkenheid van de onderwijsconsulent. Hij of zij brengt expertise mee en biedt nieuw perspectief, waardoor de school (weer) verder kan met een jongere.

Een medewerker van een school vertelt:
 “Mijn ervaring in het algemeen met onderwijsconsulenten is dat er snel actie wordt ondernomen en dat er vaak goede resultaten worden behaald. Ik ben erg tevreden over het contact en het resultaat.”

¹ Inclusief praktijkonderwijs en leerwegondersteuning (lwoo)

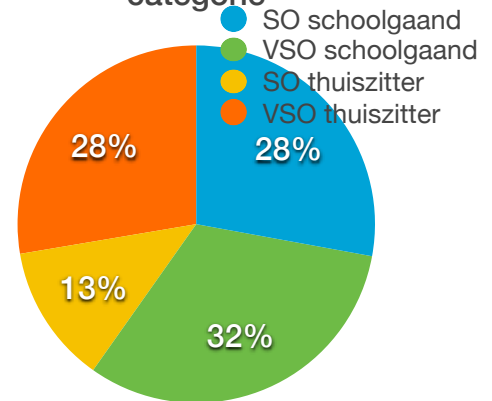
SPECIAAL ONDERWIJS

Bij 470 van de casussen die in behandeling waren bij een onderwijsconsulent was de school van herkomst speciaal onderwijs of speciaal voortgezet onderwijs (dit is 38% van alle casussen). 190 casussen betrof een leerling afkomstig vanuit het speciaal onderwijs. Onder die 190 casussen waren 59 thuiszitters (31% van de SO-casussen) en 131 leerlingen schoolgaand (69% van de SO-casussen).

Uit het voortgezet speciaal onderwijs werden 280 casussen behandeld. 130 leerlingen waren thuiszitter (46% van de VSO-casussen), 150 leerlingen waren schoolgaand (54% van de VSO-casussen) ten tijde van de aanmelding bij de onderwijsconsulent.

Regelmatig wordt door scholen voor speciaal onderwijs aangegeven dat zij handelingsverlegen zijn geraakt. Dit maakt de situatie erg complex. Deze leerlingen zitten immers al op een vorm van onderwijs met veel extra begeleiding en toch gaat het mis. Veel van de leerlingen uit deze categorie kunnen baat hebben bij een onderwijs/zorgarrangement. Dergelijke initiatieven lopen echter vaak stuk op de financiën of onbekendheid met wet- en regelgeving op dit gebied. Het blijkt in de praktijk nog altijd lastig om de financiële stromen van zorg en onderwijs samen te brengen in een passend aanbod voor de leerling.

Verdeling casuïstiek (voortgezet) speciaal onderwijs naar categorie

Voor ouders is het soms erg lastig om de keuze voor het speciaal onderwijs te maken. Ze vragen zich af of dit wel echt de meest passende plek is voor hun kind en of de huidige, reguliere school zich er wellicht niet te makkelijk vanaf maakt. Zij voelen zich soms voor het blok gezet, bijvoorbeeld door de leerplichtambtenaar. Als school en de ouders er samen niet uitkomen, kunnen zij een onderwijsconsulent inschakelen.

Een ouder vertelt: “Door een onderwijsconsulent te betrekken hebben we van school en de leerplichtambtenaar de tijd gekregen om uit te zoeken wat echt nodig is voor ons kind. Uiteindelijk hebben wij in overleg met de onderwijsconsulent een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs aangevraagd: speciaal onderwijs blijkt voor ons kind ECHT nodig. Zonder de inzet, de kennis en het netwerk van de onderwijsconsulent was ons dit niet gelukt. We zijn heel blij met het resultaat!”

MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS EN VAVO

Vanaf het schooljaar 2014/2015 kunnen MBO-leerlingen ook een beroep doen op de onderwijsconsulenten. In dit schooljaar zijn 44 leerlingen aangemeld die afkomstig waren van het MBO, 2 leerlingen waren afkomstig van het VAVO. 32 van deze leerlingen zaten thuis zonder startkwalificatie ten tijde van de aanmelding. Deze leerlingen werden niet aangenomen op het MBO. Een klein deel betrof leerlingen die uitgevallen waren vanuit het MBO.

Binnen het MBO wordt veel zelfstandigheid van leerlingen verwacht. In vergelijking met het voortgezet onderwijs is de begeleiding van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte minimaal. Net als scholen voor primair en voortgezet onderwijs hebben MBO-instellingen echter wel de plicht om passend onderwijs aan te bieden. Veel MBO-instellingen hebben de omslag naar passend onderwijs nog niet gemaakt, waardoor leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte uitvallen of niet worden toegelaten tot het MBO. Dit laatste heeft veelal te maken met vooroordelen over de beperking van de jongere. Regelmatig wordt een leerling afgewezen vanuit de gedachte dat de leerling vanwege zijn of haar beperking het diploma voor desbetreffende opleiding niet zou kunnen behalen, terwijl er feitelijk bij de specifieke leerling geen belemmeringen zijn om het diploma te kunnen behalen.

De onderwijsconsulent kan dergelijke vooroordelen of angsten bij de onderwijsinstelling wegnemen door uit te leggen wat de problematiek van de leerling voor deze leerling specifiek inhoudt, waar hij of zij eventueel extra ondersteuning bij nodig heeft en op welke manier de onderwijsinstelling dit zou kunnen organiseren. De onderwijsconsulent kan de onderwijsinstelling ook voorbeelden geven van soortgelijke problematiek en de manier waarop men dit elders heeft opgelost. Indien nodig, zal de onderwijsconsulent de onderwijsinstelling aanspreken op de wettelijke verantwoordelijkheden in het kader van Passend onderwijs en de wetgeving op het gebied van gelijke behandeling.

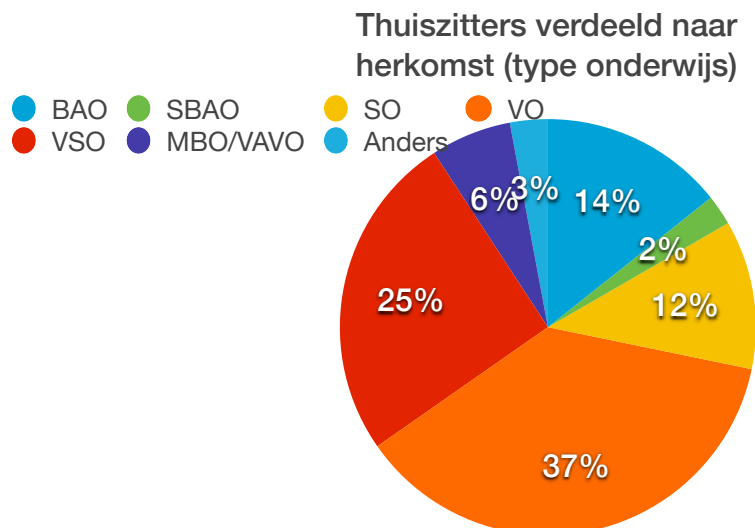

THUISZITTERS

Van de 1226 leerlingen die de onderwijsconsulenten in behandeling hebben genomen, ging het in 510 gevallen om een thuiszitter (42%).

Het grootste aandeel thuiszitters is afkomstig uit het voortgezet (speciaal) onderwijs (62%). In de meeste categorieën is het aantal thuiszitters in absolute aantallen gedaald ten opzichte van vorig schooljaar. Het (voortgezet) speciaal onderwijs laat echter een afwijkend beeld zien. Het aandeel thuiszitters afkomstig uit het speciaal onderwijs is gelijk gebleven, het aandeel afkomstig uit het voortgezet speciaal is toegenomen (25% van alle aangemelde thuiszitters is afkomstig uit het VSO).

De kleinste categorie thuiszitters betreft de thuiszitters uit het speciaal basisonderwijs. De categorie 'anders', goed voor 3% van alle thuiszitters, betreft thuiszitters die afkomstig zijn van een MKD, OPDC, ISK of een school uit het buitenland, of betreft kinderen met een ontheffing.

Verdeling onderwijssoort	Aantal thuiszitters 2014-2015	Aandeel in totaal aantal thuiszitters '14-'15 bij OC in %	Aantal thuiszitters 2013-2014	Aandeel in totaal aantal thuiszitters '13-'14 bij OC in %
Regulier basisonderwijs (bao)	73	14%	76	16%
Speciaal basisonderwijs (sba)	12	2%	20	4%
Speciaal onderwijs (SO)	59	12%	59	12%
Voortgezet onderwijs (VO)	189	37%	205	42%
Voortgezet speciaal onderwijs (VSO)	130	25%	90	19%
Middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en VAVO	32	6%	Geen cijfers	Geen cijfers
Anders	15	3%	35	7%

De ouder van een langdurig thuiszitter in het basisonderwijs vertelt over haar ervaring met een onderwijsconsulent:

“Onze zoon is met de hulp van een onderwijsconsulent op een andere school geplaatst. De onderwijsconsulent heeft er voor gezorgd dat onze zoon na twee jaar thuiszitten nu halve dagen naar school gaat. Hij gaat nu met heel veel plezier naar school en gaat met sprongen vooruit. We hebben nu een jongen thuis die zich super goed ontwikkelt en vrolijk is en zelfs al vriendjes heeft op school, dit hebben we in jaren niet bij hem gezien.”

PASSEND ONDERWIJS: ERVARINGEN EERSTE JAAR

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de ervaringen van de onderwijsconsulenten in het eerste jaar Passend onderwijs. Het is daarbij belangrijk om te vermelden dat dit ervaringen zijn van onderwijsconsulenten, die pas worden ingeschakeld als er problemen zijn ontstaan. Dit hoofdstuk kan zodoende niet worden opgevat als een brede conclusie op het gebied van het functioneren van Passend onderwijs. De ervaringen van de onderwijsconsulenten zijn onderverdeeld in vier thema's:

- de samenwerking met ketenpartners;
- zorg en onderwijs;
- onderwijs en detentie;
- communicatie.

“Door de bemiddeling van de onderwijsconsulent is voorkomen dat ons kind een thuiszitter werd; er was voldoende druk op de school zodat er binnen het samenwerkingsverband een andere school gevonden is.”

EEN OUDER

Samenwerking ketenpartners

De samenwerking met ketenpartners wordt als wisselend positief ervaren. In het begin hebben de onderwijsconsulenten veel tijd geïnvesteerd om het contact met de samenwerkingsverbanden tot stand te brengen en in kaart te krijgen wie waarvoor aanspreekbaar is. Er zijn zeer grote verschillen merkbaar, zowel qua inrichting/organisatie van de samenwerkingsverbanden als qua benaderbaarheid.

De onderwijsconsulenten ervaren bij een aantal samenwerkingsverbanden een open en coöperatieve houding, waarbij het samenwerkingsverband en de onderwijsconsulent samen optrekken in het zoeken naar een oplossing. Tegelijkertijd vinden sommige andere samenwerkingsverbanden het juist vervelend wanneer een onderwijsconsulent wordt betrokken en zien zij dit als een inbreuk op hun eigen verantwoordelijkheden en taken. Sommige samenwerkingsverbanden hebben gekozen voor het zogenoemde 'schoolmodel', waarbij alle gelden zijn overgeheveld naar de schoolbesturen. In dergelijke samenwerkingsverbanden blijkt het soms lastiger om maatwerkoplossingen te realiseren, omdat daar weinig financiële ruimte is. Om aanspraak te doen op extra ondersteuningsgelden moet een schoolbestuur dan om financiële middelen vragen bij andere schoolbesturen, en dat blijkt voor individuele schoolbesturen in sommige regio's erg lastig. Deze schoolmodel-constructie maakt het in die gevallen voor scholen ook lastiger om structurele oplossingen voor groepen leerlingen te organiseren.

Zorg en onderwijs

De doelgroep van de onderwijsconsulenten bevindt zich grotendeels op het snijvlak van onderwijs en zorg. De onderwijsconsulenten ervaren de samenwerking met de zorg als wisselend. De professionaliteit verschilt per zorginstelling, evenals hun eventuele inzet in het onderwijs (sommige zorgpartners richten zich bijvoorbeeld louter op de thuissituatie). Toch ziet men ook dat her en der voldoende brugfuncties zijn gecreëerd (zoals sociale teams, wijkteams, contactpersonen Centrum voor Jeugd en Gezin, coördinatoren thuiszitters etc.) om het gat tussen onderwijs en zorg zo klein als mogelijk te houden en voor de onderwijsconsulent faciliterend werken richting zorg. De deskundigheid binnen de zorg omtrent onderwijs is gering en men werkt over het algemeen nog te verkokerd. Daarnaast ontbreekt het soms aan (noodzakelijke) kennis op het gebied van regelgeving in zorg en onderwijs om een oplossing te bewerkstelligen. Instellingen zouden meer moeten samenwerken en een aanvullend aanbod op elkaar moeten hebben.

Onderwijs en detentie

Jongeren die afkomstig zijn vanuit de jeugddetentie (JJJ) of een gesloten instelling voor jeugdzorg krijgen binnen Passend onderwijs niet automatisch een extra ondersteuningsaanbod. De onderwijsconsulenten hebben in het schooljaar 2014-2015 weinig tot geen casussen gehad waarbij een leerling vanuit jeugddetentie in het onderwijs geplaatst diende te worden. In de praktijk blijkt veel van deze casuïstiek op het bordje van de schoolbesturen van cluster 4 terecht te komen, zonder al te veel inspanningen vanuit de samenwerkingsverbanden op deze specifieke doelgroep. Wellicht komt dat doordat de doelgroep binnen de samenwerkingsverbanden nog onbekend is.

De onderwijsconsulenten zijn van mening dat de samenwerkingsverbanden hier nog een taak in hebben te vervullen. Zij zien met name een rol in het veranderen van de beeldvorming die bij scholen leeft over deze jongeren. Deze beeldvorming is gestoeld op de situatie vóór intensieve behandeling in de JJI/Jeugdzorg+. Na de interventies vanuit de jeugddetentie zou de leerling een tweede kans moeten krijgen op een goede start in het onderwijs.

Communicatie

In het begin van het schooljaar 2014/2015 verliep de communicatie met en tussen partijen rommelig; lijnen waren onduidelijk doordat als gevolg van de transitie nieuwe mensen op nieuwe posities kwamen. Men wist elkaar nog niet te vinden. Nu in kaart is gebracht wat ieders rol is, is de communicatie beter en overzichtelijker geworden.

Voor ouders is het bestaan en de rol van het samenwerkingsverband echter vaak niet bekend, wat in de praktijk van de onderwijsconsulenten vertraging op kan leveren aangezien het probleem daar eigenlijk eerst aangekaart moet worden. Ook geven sommige

samenwerkingsverbanden aan ouders niet zonder meer te woord te kunnen staan; zij zijn er voor de scholen en pakken een casus alleen op wanneer deze door de school wordt aangemeld. De communicatie tussen ouders en school verdient over het algemeen nog verbetering, hier komen we op terug in het hoofdstuk met aanbevelingen. Het is merkbaar dat een aantal scholen onder Passend onderwijs onderling contact en afstemming met elkaar heeft gezocht. De eilandjes verdwijnen en men maakt meer gebruik van elkaars expertise, met als gevolg dat kruisbestuiving op het gebied van expertise-ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt.

TOEKOMSTVISIE / VOORUITBLIK

De onderwijsconsulenten signaleren positieve kanten van Passend onderwijs, deze geven een hoopvol beeld. Toch blijft de inzet van een onafhankelijke derde partij in een aantal gevallen gewenst en noodzakelijk.

Onderwijszorgconsulent

Aan het eind van schooljaar 2014/2015 is in overleg met de ministeries van VWS en OCW besloten een team van onderwijszorgconsulenten samen te stellen. Vanaf het schooljaar 2015/2016 zijn deze onderwijszorgconsulenten beschikbaar voor ouders en scholen die problemen ervaren bij het ontwikkelen van een onderwijszorgarrangement voor een individuele leerling en daar samen niet uitkomen. Het gaat om leerlingen voor wie zorg op school voorwaardelijk is voor het kunnen volgen van onderwijs. Daarbij kan men denken aan verpleging, verzorging of permanent toezicht op school. Onderwijszorgconsulenten kunnen ouders en scholen helpen om individueel en op maat tot goede afspraken te komen over de inzet van de zorg op school. De onderwijszorgconsulenten zijn beschikbaar voor knelpunten bij onderwijszorgarrangementen waarbij sprake is van een zorgindicatie uit de Wet Langdurige Zorg, de Zorgverzekeringswet of de Jeugdwet.

Kwaliteitszorg

In het schooljaar 2014/2015 heeft op verzoek van het Algemeen Bestuur SOSO een nulmeting kwaliteit plaatsgevonden, waarbij alle lagen van de organisatie zijn meegenomen. De ontwikkelpunten die hieruit voortgekomen zijn worden gefaseerd ingevoerd in de organisatie. In het schooljaar 2015/2016 wordt hiermee gestart. Belangrijk onderdeel hiervan is de bevraging van ouders en ketenpartners op hun ervaringen met de onderwijsconsulenten. Daarnaast wordt binnen de organisatie doorlopend aandacht besteed aan professionalisering en het verder vergroten van kennis op het gebied van onderwijs en zorg.

AANBEVELINGEN

Op basis van de ervaringen van onderwijsconsulenten en bureaumedewerkers zijn acht aanbevelingen voor het werkveld geformuleerd.

1. **Meld tijdig aan / verwijs tijdig door.** Bij thuiszitten kan een onderwijsconsulent na vier weken worden ingeschakeld als er geen onderwijsplek beschikbaar is. Nog altijd komt het voor dat een leerling pas na zes maanden of zelfs langer dan een jaar thuiszitten bij de onderwijsconsulenten wordt aangemeld. Achterstanden lopen op en terugstromen in het onderwijs wordt voor de leerling lastiger naarmate hij of zij langer thuiszit. Dus zit de leerling langer dan vier weken thuis en is er geen zicht op een passende oplossing op korte termijn: meld aan! Ook bij onenigheid over de aangeboden onderwijsplek kan (na betrokkenheid van het samenwerkingsverband) een onderwijsconsulent worden ingeschakeld.
2. **Zorg en onderwijs moeten meer samen optrekken.** Kinderen en jongeren brengen een groot deel van hun tijd door op school. Kinderen met een beperking, ziekte, stoornis of handicap hebben daarnaast veelvuldig contacten met de zorg. Wanneer onderwijs en zorg meer samen optrekken, kan er voor het kind een meer passend arrangement worden ontwikkeld. Onderwijs en zorg kunnen op elkaar worden afgestemd. Zorg voor een optimale combinatie, een goede samenwerking in belang van het kind, vanuit de vraag: "wat heeft dit kind nodig?". Schakel elkaars expertise in. Stem met elkaar af en maak een plan op maat. Beleidsmakers: schep mogelijkheden en randvoorwaarden voor samenwerking en het maken van een plan op maat. Wanneer school en ouders problemen ervaren bij het organiseren van een onderwijszorgarrangement, kunnen zij een beroep doen op een onderwijszorgconsulent.
3. **Ketenpartners: werk samen en spreek duidelijk af wie de regie voert.** Nog te vaak zijn vele hulpverleners bij een gezin betrokken, maar komt er desondanks niets van de grond. Er is gebrek aan regie. Door duidelijk af te spreken wie de regie voert en regelmatig met elkaar af te stemmen, kan de hulpverlening adequater worden ingericht en kan er sneller gepaste actie worden ondernomen.
4. **Durf creatief te zijn.** Soms is er een arrangement nodig dat niet in een standaardlijstje te vinden is. Durf creatief te zijn en buiten de bestaande arrangementen nieuwe arrangementen te bedenken die aansluiten bij de behoefte van de leerling. De tijdelijke maatregelen rondom Onderwijs op een Andere Locatie geven scholen bijvoorbeeld de ruimte om meer maatwerk te bieden aan leerlingen die niet in staat zijn om (fulltime) de school te bezoeken.
5. **Verduidelijk verantwoordelijkheden voor schoolbesturen binnen samenwerkingsverbanden en maak goede afspraken.** Sommige samenwerkingsverbanden hebben gekozen voor het schoolmodel, waarbij (nagenoeg) alle gelden voor extra ondersteuning zijn verdeeld onder de schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband. In bepaalde regio's levert dit problemen op. Structurele oplossingen voor thuiszitters in het samenwerkingsverband kunnen dan door gebrek aan financiering niet van de grond komen. Indien het betrokken schoolbestuur dit zelf onvoldoende kan financieren, moet het andere schoolbesturen langsaan om de financiën rond te krijgen. Dit gaat soms zeer moeizaam. Tegelijkertijd heeft het samenwerkingsverband de verantwoordelijkheid om voor alle thuiszitters een passende onderwijsplek te organiseren. Alle schoolbesturen in de regio zouden zich hier collectief, als samenwerkingspartners binnen het samenwerkingsverband verantwoordelijk voor moeten voelen en gezamenlijk naar een oplossing toe moeten werken. Belangrijk om hierbij te benadrukken is dat het speciaal onderwijs als volwaardig gesprekspartner moet worden gezien. Reguliere scholen zijn van oudsher niet gewend om nauw samen te werken met scholen voor speciaal onderwijs. In

gebieden waar inmiddels wel nauw wordt samengewerkt levert dit mooie ondersteuningsarrangementen voor de leerlingen op.

6. **Meer samenwerking tussen regulier en speciaal voortgezet onderwijs** zou het gat kunnen dichten dat nu nog bestaat waar het gaat om leerlingen die vanwege hun ondersteuningsbehoefte gebaat zijn bij speciaal onderwijs maar op havo/vwo-niveau functioneren en zodoende voor onderwijs passend bij hun cognitieve vermogens aangewezen zijn op regulier voortgezet onderwijs.
7. **Verbeter de communicatie met ouders.** De communicatie vanuit scholen en samenwerkingsverbanden met ouders verdient verbetering. Ouders moeten door de school van hun kind tijdig en volledig worden geïnformeerd over eventuele problemen. Zij moeten actief meegenomen worden in het vinden van een oplossing, in plaats van aan het einde van een traject met een oplossing te worden geconfronteerd. Sommige scholen hebben hier goede stappen in gezet, en dat leidt direct tot beter resultaat. Er zijn minder conflicten en oplossingen worden sneller gerealiseerd. De onderwijsconsulenten zouden graag zien dat dit bij alle scholen gemeengoed wordt. Vanuit sommige samenwerkingsverbanden wordt bovendien gecommuniceerd dat zij er van en voor de scholen zijn. Zonder aanmelding van de school bij het samenwerkingsverband bieden zij geen ondersteuning bij het vinden van een passende oplossing. Daarnaast nemen bepaalde samenwerkingsverbanden automatisch het standpunt van de school over. Zowel school als samenwerkingsverband zouden in gesprek moeten gaan met de ouder wanneer deze aangeeft het niet eens te zijn met het onderwijsaanbod dat wordt gedaan.
8. **Verbeter de informatievoorziening** naar ouders en betrokken organisaties waar het gaat om Passend onderwijs. Nog altijd weten veel ouders en betrokken organisaties niet wat Passend onderwijs inhoudt, wat een samenwerkingsverband is en wat de taken van een samenwerkingsverband zijn. Door meer informatie hierover te verspreiden, komen eventuele problemen sneller op de juiste plek terecht en kan gezamenlijk worden gewerkt aan een oplossing.

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze uitgave? Neem dan contact op met Bureau onderwijsconsulenten, via 070-3122887 of info@onderwijsconsulenten.nl